



Ik hou van Brouwer!
mooiste stad aan de Grevelingen

STADSVISIE BROUWERSHAVEN



Ik hou van Brouw!
mooiste stad aan de Grevelingen



VOORWOORD

Beste lezer,

Hier is hij dan: de stadsvisie Brouwershaven. Geheel tot stand gekomen door en dankzij de enthousiaste inzet en inbreng van de leden van de Stadsraad Brouwershaven, de Brouwse ondernemers en een aantal externe adviseurs, maar vooral door en voor de inwoners van Brouwershaven.

De stadsvisie heeft tot doel Brouwershaven nieuw leven in te blazen, de kwaliteit, sociale samenhang en leefbaarheid van onze Stad aan de Grevelingen (blijvend) te garanderen en om de Brouwenaren (weer) trots te maken op hun stad. Ook willen wij bezoekers van Brouwershaven meer kwaliteit kunnen bieden, nu en in de toekomst, onder meer door het voorzieningenniveau aan de noordkant van Schouwen-Duiveland veilig te stellen en te versterken. Tot slot willen wij meer aandacht en waardering voor het landschap om ons heen, wat daar in het verleden is geweest en wat het is geworden.

Burgerparticipatie stond bij het opstellen van deze visie voorop. Maar ook op ambtelijk en bestuurlijk niveau hebben wij gehoor gevonden. In november 2016 is het traject formeel gestart en nu, in juni 2017, is de stadsvisie klaar. Hoewel het proces niet altijd zonder slag of stoot is verlopen, zijn wij meer dan trots op het uiteindelijke resultaat.

Ik wens u veel leesplezier toe en hoop dat u na het lezen van deze visie net als elke Brouwenaar kunt zeggen: "Ik hou van Brouw, de mooiste stad aan de Grevelingen!"

Hanno Canters,
voorzitter Stadsraad Brouwershaven

juni 2017

Ik hou van Brouw!





INHOUD

I Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel	7
1.3 Werkwijze	7
1.4 Hoe verder?	8
II Analyse	13
2.1 Historie	13
2.2 De samenleving	14
2.3 Stedenbouwkundige structuur	17
2.4 Het landschap	17
2.5 Tij van de Toekomst	18
2.6 Conclusies	19
III Ambities	22
3.1 Missie	22
3.2 Visie	22
IV Aanpak	27
4.1 Versterken maritieme karakter	27
4.2 Versterken ruimtelijke kwaliteiten	29
4.3 Versterken cultureel, recreatief en educatief aanbod	33
4.4 Bouwen aan de leefbaarheid	39
V Vervolgstappen	43
5.1 Uitvoeringsprogramma's	43
5.2 Verlanglijstje korte termijn	44
5.3 Stuurgroep 'Ik hou van Brouw'	45
5.4 Planning	45
Colofon	45



Ik hou van Brouw!

"Ik hou van Brouw, vanwege de enorme diversiteit van de smalstad. Diversiteit van de leefomgeving, verleden en heden. Diversiteit in de voorzieningen. Diversiteit van de Brouwse samenleving, maar ook de sociale samenhang. Diversiteit in toerisme. Diversiteit van het landschap en het water dat Brouwershaven omringt en zo kenmerkt. Brouwershaven is divers en heeft veel te bieden."

Hanno Canters,
voorzitter Stadsraad Brouwershaven



I INLEIDING

1.1 Aanleiding

In 2011 presenteerde de gemeente Schouwen-Duiveland de toekomstvisie 'Tij van de Toekomst'. Een inspirerende stip op de horizon waarmee de gemeente beoogde richting te geven aan de economische en maatschappelijke ontwikkeling van het eiland. 'Tij van de Toekomst' leek ook voor Brouwershaven een wenkend toekomstperspectief te bieden.

Huidige imago

Helaas heeft de Stadsraad moeten constateren dat er van de toen geformuleerde ambities en doelen nog niet veel terecht is gekomen, althans niet in Brouwershaven. De laatste jaren is er (te) weinig gedaan om de stad nieuw leven in te blazen en aantrekkelijk te maken en houden voor zowel de toerist, maar zeker ook nieuwe bewoners. De stad heeft een stoffig imago en is niet interessant genoeg voor de bezoeker om er lang te verblijven. Er gebeurt (te) weinig, het voorzieningenniveau daalt, het woningaanbod is eenzijdig en de afgelopen decennia is er niet of nauwelijks nieuw gebouwd. Met als gevolg dat er steeds minder (jonge) mensen kiezen voor Brouwershaven. Waardoor de stad steeds verder verstoft, vergrijsst en, letterlijk en figuurlijk, afbrokkelt. Een vicieuze cirkel.

Het tij keert

De Brouwenaren zelf hebben er inmiddels weinig vertrouwen meer in dat er in Brouwershaven werkelijk 'iets' wordt gedaan of gaat gebeuren.

Wij zijn er als Stadsraad echter van overtuigd dat Brouwershaven in potentie alles in zich heeft om daadwerkelijk 'de mooiste stad aan de Grevelingen' te zijn. Tijd dus om het tij te keren. Geheel in lijn met de Omgevingswet, die in 2019 van kracht wordt, en het door de gemeente gewenste principe van zelfsturing en actief burgerschap, heeft de Stadsraad daarom besloten nadrukkelijk haar eigen verantwoordelijkheid te nemen en in eigen beheer deze stadsvisie op te stellen.

Onze visie 'Ik hou van Brouw' behelst een inventarisatie van de kansen en mogelijkheden (hoofdstuk 2, Analyse), de uitgangspunten (hoofdstuk 3, Ambities) en een plan van aanpak voor de komende jaren (hoofdstuk 4, Aanpak), aangevuld met 'verlanglijstjes' voor zowel de korte als lange termijn (hoofdstuk 5, Vervolgstappen). De stadsvisie is opgesteld in samenspraak met burgers en bedrijven, middenstanders en organisaties die het beste voor hebben met Brouwershaven, daarbij ondersteund door een aantal externe adviseurs.

1.2 Doel

Brouwershaven is de tweede stad op het eiland Schouwen-Duiveland en ook de enige plaats die de naam 'haven' draagt. Vanuit zowel de historische als stedenbouwkundige kwaliteiten van de stad en de relatie met het water hebben wij in kaart gebracht welke acties en ingrepen wenselijk dan wel noodzakelijk zijn om deze 'cadeaus' (weer) zichtbaar en voelbaar te maken. In eerste instantie voor de Brouwenaren zelf, maar ook

voor bezoekers van buitenaf. Daarnaast wil Brouwershaven een thuisbasis zijn voor iedereen. Dus óók voor mensen die ondersteuning en zorg nodig hebben om zich in de samenleving te kunnen handhaven.

De stadsvisie streeft naar een samenhangend geheel van programma's en projecten, waaraan de Brouwse samenleving uitvoering kan en wil geven. Niet door te kijken naar wat de overheid gaat doen, maar door zélf de schouders eronder te zetten. Samen werken aan een leuker en mooier Brouwershaven leidt niet alleen materieel tot een betere leef-, woon- en werkomgeving, maar zorgt ook voor een gezamenlijke agenda, versterking van de onderlinge contacten en betrokkenheid bij het wel en wee van Brouwershaven als geheel.

1.3 Werkwijze

Gebleken is dat het revitaliseren van de woonomgeving kan leiden tot revitalisatie van de samenleving, zowel materieel (investeringen) als immaterieel (leefbaarheid en sociale cohesie). Voorwaarde daarbij is wel dat deze revitalisering gedragen wordt door de inwoners zelf. En dat bereik je door de inwoners actief te betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van de revitaliseringsprogramma's.

Werkateliers

Om te komen tot een breed gedragen visie voor de korte en langere termijn, hebben wij er be-



Sfeerimpressie werkateliers

wust voor gekozen de Brouwenaren optimaal te betrekken bij het totstandkomen van deze visie. Tijdens de jaarvergadering in november 2016 is de aftrap gegeven voor het opstellen van een stadsvisie onder eigen regie. Vervolgens zijn we in zogenoemde werkateliers aan de slag gegaan om richting en inhoud te geven aan de stadsvisie. In tweewekelijkse sessies kwamen inwoners, ondernemers en leden van de Stadsraad bijeen om onder begeleiding van stad- en landschapsarchitect Pieter van Loon en procesbegeleider Pieter van der Hulle de wensen, mogelijkheden en kansen voor Brouwershaven te inventariseren, zowel voor de woon- en leefkern als voor het buitengebied.

De kansen in kaart

Tijdens de werkateliers zijn onder begeleiding van Pieter van Loon de cultuurhistorische, stedenbouwkundige én landschappelijke kwaliteiten van Brouwershaven uitvoering onderzocht en, letterlijk, in kaart gebracht. Deze grondige analyse vormt de basis voor alle daaropvolgen-

de keuzes om Brouwershaven nieuw leven in te blazen. In deze stadsvisie beperken we ons tot het vermelden van de meest voorname bevindingen. Een gedetailleerde uitwerking van de analyse vindt u terug in het separate werkboek. Waar nodig wordt in de tekst verwezen naar relevante illustraties uit het werkboek.

Overige betrokkenen

Naast de werkateliers hebben diverse gesprekken plaatsgevonden met uiteenlopende organisaties en deskundigen uit het veld, waaronder:

- Allévo
- Bestuur St. Nicolaaskerk
- Brouws Museum
- Buurtzorg
- Gemeente Schouwen-Duiveland
- Huib Uil - gemeentearchivaris
- Huisartsenpost De Waag
- Kris van der Werve - kunstenares
- Obase SMWO
- Zeeuwlând

Terugkoppeling bewoners

De eerste bevindingen van de werkateliers zijn tijdens de openbare vergadering op 12 april 2017 teruggekoppeld aan de bewoners. De opkomst was groot. Ruim 100 Brouwenaren bezochten de avond. Zij hebben niet alleen geluisterd, maar ook inhoudelijk gereageerd op de eerste ideeën. Alle opmerkingen die toen zijn gemaakt, zijn verwerkt in deze definitieve versie van de stadsvisie.

1.4 Hoe verder?

Deze stadsvisie beschrijft onze wensen en dromen voor de toekomst van Brouwershaven, gebaseerd op de mogelijkheden die wij met elkaar hebben geïnventariseerd en geconstateerd. Of, wanneer en in welke vorm deze wensen (kunnen) worden gerealiseerd, is van vele factoren afhankelijk. Vanaf september 2017 wordt de stadsvisie in nauw overleg met de gemeente verder uitgewerkt in een concreet uitvoeringsprogramma, waarbij zowel acties voor de korte als lange(re) termijn zullen worden benoemd, begroot en uitgezet.



sfeerimpressie algemene vergadering - 12 april 2017





Om met eigen ogen te zien hoe mooi Brouwershaven al is en te ontdekken waar nog ruimte zit voor verbetering, hebben de leden van de Stadsraad en deelnemers van de werkateliers op 9 mei 2017 onder begeleiding van landschapsarchitect Pieter van Loon een rondgang gemaakt langs de meest markante en kansrijke plekjes van de stad.



Ik hou van Broun!



Ik hou van Brouw!

"Ik hou van Brouw omdat er voor mij zoveel herinneringen liggen. Mijn vader woonde hier vanaf 1925, in een huis aan het havenkanaal, dat bekend stond als 't Ôôtje. Mijn moeder kwam in 1945 hier wonen en werd actief in oudercommissies en Plattelandsvrouwen. Ze werkte mee aan boekjes over Brouw, waardoor ze veel leerde over de geschiedenis. Zelf maakte ik er de watersnoodramp mee, zonder evacuatie, en keek mee bij de schoonmaakactie van de kerk door buitenlandse vrijwilligers. Een paar maanden na de ramp vond ik het deksel van onze melkkoker in het kippenhok van de burens. Daarom hou ik van Brouw!"

Geertje Jansen, geboren en getogen Brouwse



II ANALYSE

2.1 Historie

Brouwershaven wordt gesticht omstreeks 1295. Het is de nieuwe haven voor het buurtschap Brijdorpe. Er wordt een spuisluis gebouwd met daarachter een haven, Brijdorpersluis genaamd. Na de aanleg van de haven verkiezen veel schepen Brouwershaven boven Zierikzee om aan te meren. Er worden huizen en schuren gebouwd en al snel komen er riante herenhuizen, een immense kerk en een stadhuis.

Brouwershaven groeit en wordt een stad van de zee. Vangst van vis en schelpdieren wordt een belangrijke bron van inkomsten. Maar ook de handel tiert welig. Wijn en bier worden druk verhandeld. Er is een levendige handel in hout en steen, wol en vlas, rapen en bieten. Brouwershaven doet goede zaken met de rest van de wereld.

Rond 1600 wordt Brouwershaven, na bezetting door de Spanjaarden, een vesting (werkboek, fig. 1.7). Rondom de stad wordt een gracht gegraven. De stad is alleen toegankelijk via de vijf stadspoorten: Hoofdpoot, Havenpoot, Noordijkse Poot, Zuidijkse Poot en Poortijkse Poot. Aan de oost- en westzijde worden ook enkele bastions aangelegd om de stad te beschermen bij dreiging vanaf de Grevelingen. In 1820 wordt de vesting opgeheven en ontmanteld. De stadspoorten worden gesloopt en de gracht verzandte langzaam door overstromingen. Delen van de gracht worden daarna gedempt (werkboek, fig. 4.1).

Als in 1872 de Nieuwe Waterweg wordt aangelegd, dreigt Brouwershaven in vergetelheid te raken. De Watersnoodramp van 1953 zorgt indirect voor een wederopbouw van de smalstad, vanwege de sterk verbeterde verbindingen dankzij de Deltawerken. Er wordt een jachthaven aangelegd en het toerisme groeit.

Vandaag de dag is Brouwershaven nog steeds een parel, maar wel een parel die nodig moet worden opgepoetst. De historische kwaliteiten, die onze smalstad nog ontegenzeggelijk heeft, liggen er onverzorgd bij, van de levendigheid en de handel van weleer is weinig meer over. Voorzieningen en werkgelegenheid staan onder druk en de bevolking vergrijst...



Een van de verdwenen stadspoorten van Brouw



De Markt in vroeger tijden



Ik hou van Brouw!

"Ik hou van Brouw, omdat wonen in deze monumentenstad is net vakantie is. Het is er altijd gezellig en ieder jaargetijde heeft zijn charmes. In de zomer gezellig druk en in de winter lekker rustig."

*Henk Zielman,
vice-voorzitter Stadsraad Brouwershaven*

2.2 De samenleving

Brouwershaven staat er in sociaal-economisch en maatschappelijk opzicht niet al te best voor. De demografische ontwikkeling stemt tot zorg: de bevolking vergrijsst, de jeugd trekt weg en het aantal inwoners krimpt. Vrijkomende woningen in de historische kern worden steeds vaker gekocht als tweede huis, die soms in de weekenden en vakanties worden bewoond. En dit heeft zijn weerslag op andere sociaal-economische aspecten van de samenleving.

Voorzieningenniveau

Het voorzieningenniveau in Brouwershaven is, in verhouding tot de grootte van het stadje, relatief hoog (werkboek, fig. 4.37). Alle basisvoorzieningen zijn aanwezig, zoals een supermarkt, huisarts, tandarts, school en verschillende winkels, cafés,

zeven restaurants en diverse overnachtingsmogelijkheden. De meeste voorzieningen liggen rondom de Markt. Watersportgerelateerde voorzieningen liggen vanzelfsprekend langs de jachthaven. Campings liggen aan weerszijden van de stad, langs de Grevelingen aan de zeedijk.

Als gevolg van krimp en vergrijzing staan de voorzieningen in Brouwershaven wel onder druk. De schoolklassen worden steeds kleiner en het leerlingenaantal daalt. De gemeente oriënteert zich op een herstructurering van het basisonderwijs en het is maar zeer de vraag of ook de laatste school in Brouwershaven behouden kan blijven. Ook het Brouws Museum dreigt te stoppen en de collectie nautische instrumenten en scheepsmoellen te verplaatsen naar een andere locatie op het eiland.

En ook de middenstand heeft last van de krimp. Waar Brouwershaven vroeger drie supermarkten had, is er nu nog maar één over. Slagerijen zijn gesloten en vorig jaar is ook de laatste bakker gestopt. Een grote klap voor het voorzieningenniveau was de sluiting van het stadhuis in 1997. Gelukkig zien we de laatste jaren ook weer wat nieuwe winkeltjes en horeca die zich richten op toeristen. Maar het voorzieningenniveau is wel een punt van zorg.

Voor jongeren valt er qua voorzieningen nog veel te winnen. Voor de jongste kinderen is er een speeltuin, een hertenkamp en de scouting. Voor de wat oudere kinderen zijn er diverse (water)sportmogelijkheden en evenementen als de Brouwe Dag. Maar verder is er voor de jeugd helaas weinig te beleven. Om de stad ook voor jon-

geren aantrekkelijk(er) te maken, zal op dit vlak zonder meer iets moeten veranderen.

Bereikbaarheid

Uit onderzoek is gebleken dat goede mobiliteit (per auto en/of openbaar vervoer) een voorwaarde is voor het kunnen leven in kleine kernen. Brouwershaven is per auto bereikbaar via de N59 richting Zierikzee en vervolgens de N654 of N653. Dezelfde hoofdwegen dienen tevens als fietsverbinding. Aparte fietsverbindingen zijn er niet. Openbaar vervoer is zeer beperkt. Alleen buslijn 134 richting Zierikzee en zomerbuslijn 920 richting Renesse doen ook Brouwershaven aan. Dit maakt het hebben van een auto vrijwel onmisbaar.

De smalle straten en paden van Brouwershaven vormen een fijnmazig netwerk, dat niet alleen door auto's, maar ook door wandelaars en fietsers wordt gebruikt. Aparte wandel- en fietspaden zijn er in Brouwershaven niet. Het enige officiële fietspad loopt langs de Provinciale Straatweg en stopt zodra men Brouwershaven in gaat. Dit zorgt regelmatig voor gevaarlijke situaties. Het beperkte openbaar vervoer en het gebrek aan aparte voet- en fietspaden belemmert met name ouderen in hun mobiliteit (werkboek, fig. 4.32).

Niet alleen fysieke, ook digitale bereikbaarheid is een must in een kern als Brouwershaven. Dat vraagt primair om snel en goed internet. In het verlengde daarvan moet ook worden gedacht aan ouderenzorg op afstand via een webcam en domotica (huisautomatisering).



Werkgelegenheid

De bedrijvigheid en werkgelegenheid van de visserij (garnalenvangst) is in de tweede helft van de vorige eeuw stukje bij beetje verdwenen. Met het verdwijnen van het ambtelijk apparaat van de voorheen zelfstandige gemeente Brouwershaven en de krimp in winkelaanbod is de werkgelegenheid verder onder druk komen te staan. De meeste werkgelegenheid zit nu in de watersport. Sinds de komst van de nieuwe jachthaven in 1973 is de werkgelegenheid in deze tak van sport behoorlijk gegroeid, maar ook aan de groei is sinds de economische crisis van 2010 een einde aan gekomen.

Inmiddels is er ook sprake van verandering in watersportbehoeften: meer doe- en beleavingsactiviteiten, minder botenbezit. Deze veranderingen hebben ook gevolgen voor de watersportgerelateerde werkgelegenheid in Brouwershaven. Hierop dient geanticipeerd te worden. Van het massale kusttoerisme profiteert Brouwershaven slechts in beperkte mate; dat gedijt vooral op de kop van Schouwen en in Zierikzee.

Woningaanbod

Het bestaande woningaanbod in Brouwershaven is gedateerd. De laatste 30 tot 40 jaar heeft er nauwelijks nieuwbouw plaatsgevonden. Dit gegeven heeft de aantrekkelijkheid voor nieuwe 'aanwas' niet gestimuleerd. De enige nieuwbouwwijk dateert uit de jaren '70 van de vorige eeuw. Deze is bovendien eenzijdig van opbouw en heeft een onduidelijk en onaantrekkelijk stedenbouwkundig patroon.

De oude bebouwing in de stad, hoofdzakelijk particulier bezit, is door de gewijzigde omstan-



digheden rond financiering van een koopwoning nog minder bereikbaar geworden dan voorheen. Voor starters op de woningmarkt is de aanschaf van dergelijke panden vrijwel onmogelijk, zeker gezien de staat waarin veel van deze woningen verkeren en de (vaak onvoorziene) kosten die nodig zijn om de woningen aan te passen aan de normen van deze tijd.

Daarnaast zijn de laatste jaren veel panden in de binnenstad als 'tweede woning' verkocht aan recreanten. Een trend die nog steeds doorgaat. Deze tendens heeft nu al geleid tot verstilling van het straatbeeld en verstoring van de sociale samenhang. Het is noodzakelijk dat de lokale overheid dit proces waar mogelijk gaat ontmoedigen of zelfs stoppen.

Ook het aanbod voor senioren is zeer beperkt. Brouwershaven kent maar één appartementencomplex voor senioren, wat gezien de groeiende vergrijzing weinig is. Een groter aanbod levensloopbestendige woningen, met alle daarbij horende faciliteiten en voorzieningen is, zeker met het oog op de demografische ontwikkelingen, gewenst.

Zorg en welzijn

Door het verdwijnen van 1 van de 3 ambulances op het eiland is de tijd om na een spoedmelding een ambulance in Brouwershaven te krijgen minimaal 20 minuten geworden. In één recente situatie is dat helaas 'te lang' gebleken. De huisartsen van De Waag ervaren deze ontwikkeling als een ernstig probleem.

Daarnaast kost vergrijzing meer zorginzet. Het blijkt echter zeer moeilijk nieuwe/jonge huisart-

sen en tandartsen te interesseren voor de regio Zeeland in het algemeen en de noordrand van ons eiland in het bijzonder. De zorgverleners dringen aan op een actievere ondersteunende rol van de gemeente, bijvoorbeeld door het aantrekkelijker te maken hier stage te komen lopen middels het aanbieden van (goedkope of gratis) huisvesting of tegemoetkoming in de eventuele reiskosten. Als beginnend artsen eenmaal hebben kennisgemaakt met het functioneren op dorpsniveau, blijkt het vaak aantrekkelijker dan gedacht en is de kans groter dat ze blijven 'hangen'.

Onderwijs

Het bijzonder onderwijs is reeds enkele jaren geleden uit Brouwershaven verdwenen, nadat pogingen om een gezamenlijke school te vormen op identiteitsgronden was mislukt. Van de enige school in Brouwershaven, een openbare, is het leerlingenaantal de laatste jaren sterk gedaald. Reden is te weinig aanwas en de groeiende populariteit van de Theo Thijssenschool (bredeschool) in Zierikzee. Ouders zijn meer en meer geneigd te kiezen voor (verondersteld) beter onderwijs op grotere scholen. Als er geen nieuwe initiatieven worden ontplooid, zal deze ontwikkeling vrijwel zeker leiden tot sluiting van ook de laatste schoolvoorziening in Brouwershaven.

Door het verplaatsen van de protestants christelijke school naar Kerkwerf, is bovendien een tweedeling ontstaan in de samenleving. Het verdient aanbeveling om hierover in gesprek te gaan met de betrokken organisaties.

Verenigingsleven

In maatschappelijk opzicht hebben krimp en vergrijzing ook effect op het verenigingsleven. ASV



Brouwershaven kampt met een dalend ledenaantal, de tennisvereniging is in de loop der jaren van 150 naar 30 leden gegaan, het zangkoor is gestopt en ook de kerkgemeenschappen krimpen. Daardoor heeft de Sint Nicolaaskerk moeite om het rijksmonumentale gebouw in stand te houden en wordt gezocht naar alternatieve vormen van gebruik om geld in het laatje te brengen. Vrijwilligers om het museum, de kerken en de verenigingen in leven te houden, zijn steeds moeilijker te vinden.

2.3 Stedenbouwkundige structuur

Brouwershaven is een zeer compacte stad, met smalle straatjes en veelal eenrichtingsverkeerswegen. De historische kern en stedenbouwkundige opzet zijn nog grotendeels intact. De meest markante gebieden zijn de Markt en de Oude Haven (in de zomermaanden helaas overladen met auto's van bezoekers), de kerk met bijbehorend park en de Nieuwe Haven. Die laatste is nu vooral een vrij onaantrekkelijk groot geasfalteerd parkeerterrein. De woonwijken liggen binnen de vestingstructuur, met uitzondering van de woonwijk aan de zuidwestkant van Brouwershaven.

Brouwershaven kent veel monumentale gebouwen, waaronder de Sint Nicolaaskerk, het Stadshuis, de Stadswaag en windmolens de Haan en Windlust. De Markt wordt gemarkeerd door het standbeeld van Jacob Cats uit 1823. Rondom de Markt en Oude Haven bevonden zich vroeger enkele overslagkranen en pakhuizen. Vanaf 1900 liep een stoomtramverbinding via de zuidzijde Brouwershaven in tot aan de Oude haven. Dit was een overslagplaats voor goederen van boot naar tram. De oorspronkelijke Spuisluis bevond

zich onder de Stadswaag. Rond 1800 is de spuisluis verplaatst naar de hoek van de Oude Haven, ter hoogte van molen 'Windlust'. De oostkant van de vestinggracht werd als spuiom gebruikt.

Vanaf de jaren '70 zijn er rondom Brouwershaven steeds meer functies bijgekomen, zoals een bedrijventerrein, campings, een nieuwe haven, sportvelden, woonwijken en jachtwerven. De oorspronkelijke vestingstructuur is echter altijd in grote mate gerespecteerd, waardoor er nu een duidelijke scheiding is tussen de oude kern en de nieuwe rand van Brouwershaven.

Groenstructuur

De oude kern is zeer compact van opzet waardoor er beperkt ruimte is voor straatbomen en ander groen. Langs de kades van de Oude en Nieuwe Haven zijn hagen/rozenstruiken geplant als begrenzing van de kade en op de markt staan enkele Platanen. Binnen Brouwershaven zijn enkele verwilderde onbebouwde percelen. Langs het Slingerbos ligt een ijsbaan/parkeerterrein omringd met bomen en het bedrijventerrein bevat ook een markant bosje. Achter de kerk ligt van oudsher een groot park met solitaire bomen. De begraafplaats langs de Provinciale Straatweg bevat enkele oude Populieren.

De vesting aan de oostzijde van Brouwershaven is in gebruik als hertenkamp. De begroeiing hier zorgt ervoor dat de vestingwerken slecht herkenbaar zijn en ontrekt ook windmolen 'Windlust' aan het zicht. Ook op enkele andere plekken zorgt verwilderde begroeiing ervoor dat de vestingwallen slecht zichtbaar zijn. De zeedijk ter hoogte van het strandje is overwoekerd met verwilderde beplanting (werkboek, fig. 4.31).



Ik hou van Brouw!

"Watersportvereniging Brouwershaven is al meer dan 50 jaar actief in Brouwershaven. De vereniging stimuleert de watersport voor jong en oud, organiseert veel activiteiten en levert een belangrijke bijdrage aan de economische ontwikkeling. Mede door de gunstige ligging ten opzichte van de Grevelingen is Brouwershaven een favoriete plek voor de watersporter."

Rob Heijstek, voorzitter Watersportvereniging Brouwershaven

2.4 Het landschap

Brouwershaven is gelegen in een open landschap, met enerzijds de Grevelingen en anderzijds de polders. De bebouwing en bijbehorende groenstructuur bieden beschutting tegen de wind. Vanuit het landschap gezien oogt Brouwershaven als een groen eiland tussen de open polders. De stad is vrij consistent omringd met lindebomen die de contouren van de (voormalige) vesting volgen.

Het landschap rondom Brouwershaven kan worden verdeeld in twee delen: aan de westkant de laaggelegen polder Schouwen Oost (Oudland) en het hogere dijklandschap van de Gouwepolders (Nieuwland) ten oosten van Brouwershaven



(werkboek, fig. 2.10). Het Oudland is kleinschalig van karakter, met boerderijtjes en erfbeplanting. De oude historische wegen liggen op oude kreekruigen. Het Nieuwland is grootschaliger en wordt gekenmerkt door de vele dijken en de verschillende buitenplaatsen die er te vinden zijn.

De Grevelingen is een zoutwatermeer met schorren en slikken en bijzondere flora en fauna. De Grevelingen is daarom aangemerkt als Natura 2000 gebied. De natte polders fungeren als belangrijk weidevogelgebied. De polders worden gebruikt voor landbouw. Echter, de polders in het hooggelegen Nieuwland lenen zich beter voor akkerbouw dan de natte laaggelegen polders in het Oudland. Daar kampen veel boeren met verzilting van het grondwater.

De afwatering van Brouwershaven gebeurt nu nog voornamelijk via Den Osse, richting het westen. Beleidskaarten laten zien dat er gezocht wordt naar waterberging aan de westkant van Brouwershaven, in de nattere laaggelegen Schouwenpolder (werkboek, fig. 2.4/2.5). Hierdoor zou ruimte ontstaan voor natuurontwikkeling en zilte landbouw (werkboek, fig. 3.2). Ook wordt geopperd om de voormalige vestinggracht aan de westkant van Brouwershaven te herintroduceren voor waterberging. Rondom Brouwershaven lagen oorspronkelijk ook enkele kreken, welke na de ruilverkaveling zijn verdwenen uit het landschap.

2.5 Tij van de Toekomst

In de toekomstvisie 'Tij van de Toekomst' heeft de gemeente een ontwikkelingsperspectief voor het hele eiland geschetst. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste doelen, voor zover ook van toepassing op Brouwershaven:

Economisch

- Maximaal inzetten op watergerelateerde bedrijvigheid, waaronder innovatie van aquacultuur, versterken en waar nodig herstructureren van watersportbedrijvigheid in en bij de jachthavens, stimuleren van traditionele visserij als toeristische attractie en bijdragen aan kennisontwikkeling op het gebied van watereconomie. Duurzaamheid staat daarbij hoog in het vaandel.
- Stimuleren van kleinschalige bedrijvigheid: revitalisering bestaande bedrijventerreinen, stimuleren creatieve bedrijvigheid en combinaties van wonen en werken, met behoud van beschermde dorps- en stadsgezichten;
- Alliantie tussen bedrijfsleven en onderwijs: praktijkonderwijs aansluiten op arbeidsmarkt, met focus op recreatie/toerisme en zorgsector.
- Vorm en inhoud geven aan Schouwen-Duiveland als vakantie-eiland. Versterken Toeristische Hoofd Structuur (THS), met o.a. beter benutten van musea, monumentale kernen en culturele evenementen, versterken van actieve en dynamische dag- en verblijfsrecreatie, natuur- en landschapsbeleving en (onder-)watersport, inclusief Brouwersdam en Grevelingen.

Maatschappelijk

- Realistisch voorzieningenniveau sport, cultuur, zorg en welzijn; eilandelijke voorzieningen concentreren in Zierikzee; in een aantal kernen komen tot krachtenbundeling van voorzieningen met onderwijs en dorpshuis als motor/drager. Herstructurering van de huisvesting van het basisonderwijs op basis van demografische ontwikkeling.
- De woningvoorraad meer afstemmen op de wensen van inwoners. Meer mogelijkheden voor wonen aan de kust en aan of op het water. Versterken van het wonen van stadjes met een rijk verleden: Zierikzee en Brouwershaven. Kwaliteitsverbetering van de kernen door oude woningen te vervangen door nieuwe (herstructurering), waarbij uitbreiding van het aantal woningen niet uitgesloten is (inbreiding). Deeltijdinwoners: welkom!
- Leefbaarheid kernen vergroten door stimuleren actief burgerschap. Meer zelfsturing in de exploitatie van voorzieningen, stichtingen en verenigingen. Meer samenwerking en verbinding tussen burgers, onderwijs en bedrijfsleven. Toegankelijke ontmoetingsruimten.
- Zorg en welzijn: vergroten zelfredzaamheid inwoners o.a. door ICT-ontwikkeling (domotica, boodschappenservice), bevorderen zorg op maat, één loket.

2.6 Conclusies

Sterke punten

- De maritieme geschiedenis
- De historische binnenstad als geheel
- De Haven, oud en nieuw
- De compacte en menselijke schaal
- Bijzondere monumenten zoals het Stadhuis en de Sint Nicolaaskerk
- De Waag (huisartsenpost)
- De ligging aan de Grevelingen
- De jachthaven
- Recreatieve voorzieningen
- Zeven horecagelegenheden / restaurants

Zwakke punten

- De 'verrommeling' van de markt (parkeren, slordige openbare ruimte)
- Geen eenduidig straatmeubilair in oude kern
- Het niet publiekstoegankelijk zijn van het oude Stadhuis
- Gebrek aan aantrekkelijke informatievoorziening/presentatie van de rijke cultuurhistorie van Brouwershaven
- Eenzijdige werkgelegenheid
- Braakliggende gebieden in of nabij de historische kern
- Rommelige hoek tussen Oude Haven en Nieuwe Haven, nabij Tonnenmagazijn
- Routing

Kansen

- Maritieme kwaliteiten van Brouwershaven beter benutten
- Historische kern als toeristische attractie
- Sint Nicolaaskerk en eventueel nieuw aanbod als slechtweervoorziening



Ik hou van Brouw!

"De havenstad Brouwershaven omarmt je wanneer je de oude haven met je schip binnenvaart. De rijke handelshistorie en vele rijksmonumenten geven de stad een bijzondere uitstraling. Het is een feest om hier een of meerdere nachten te verblijven!"

Frank van Asten, fan van Brouwershaven

- Watersportgerelateerde bedrijvigheid
- Aanwezigheid van grote toeristenstromen in de nabijheid (Brouwersdam, kop van Schouwen, Zierikzee)
- Brouwershaven als culinair middelpunt van de noordkant van Schouwen-Duiveland

Bedreigingen

- Krimp en vergrijzing
- Herstructurering onderwijs kan mogelijk leiden tot sluiting basisschool
- Te weinig (senioren) huurwoningen / appartementen
- Onderhoud Sint Nicolaaskerk, bij gebrek aan herbestemming
- Niet tijdig inspelen op veranderende watersportbehoeften





Ik hou van Brouw!

"Ik hou van Brouw, want de contouren van het grootse baken navigeren je als vanzelf naar huis. Thuis, waar de zilte geur je laat genieten in een gezellige 'pietepeuterige' omgeving. En toch zo wijds!"

Rianne en Nick van Vulpen, bewoners en eigenaren bloemenzaak Krokus





III AMBITIES

3.1 Missie

We willen Brouwershaven revitaliseren. We willen (weer) de mooiste stad aan de Grevelingen zijn. Niet als openluchtmuseum, maar als een prachtige plaats om te wonen, te werken en te recreëren. Meer leven in de brouwerij van Brouwershaven! Zowel voor de eigen inwoners als voor toeristen en recreanten. We willen de revitalisering van Brouwershaven van binnenuit oppakken, als een gezamenlijk project van burgers, middenstanders, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheid.

3.2 Visie

De Stadsraad ziet graag dat de aanknopingspunten die 'Tij van de Toekomst' ook voor de ontwikkeling van Brouwershaven te bieden heeft (zie ook 2.5), met kracht worden opgepakt. Geheel in lijn met de ambities van 'Tij van de Toekomst' wil de Stadsraad dat graag van onderaf oppakken, oftewel vanuit de samenleving. Maar wél met krachtige ondersteuning vanuit de gemeente. En met een oproep aan het gemeentebestuur om uitvoering te geven aan geformuleerd beleid en vastgestelde doelstellingen. Niets meer, niets minder.

Het DNA van Brouwershaven

Brouwershaven heeft door de eeuwen heen geleefd met en van het water. En zo zal het ook in de toekomst zijn. Dit maakt dat het DNA van Brouwershaven in hoge mate maritiem is bepaald. Rode draad in de stadsvisie is dan ook het

terugbrengen en versterken van het maritieme karakter in de historische kern van Brouwershaven. En in het verlengde daarvan het terugbrengen en versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten. Bijvoorbeeld door het (weer) zichtbaar maken van de oorspronkelijke vestingwallen en het accentueren van de oorspronkelijke entrees (stadspoorten) met een markant ruimtelijk element. Ons motto: 'Ik hou van Brouw! De mooiste stad aan de Grevelingen.'

Brouwershaven Maritiem als economische motor

De maritieme kwaliteiten van Brouwershaven kunnen, veel meer nog dan nu het geval is, worden benut om bezoekers te trekken. We zien mogelijkheden om Brouwershaven als toeristische bestemming beter op de kaart te zetten door:

- Het ontwikkelen van een Nautisch Kwartier als toeristische impuls, met een sfeer die herinnert aan het maritieme verleden van Brouwershaven (zeehandel, garnalenvangst, loodswezen, betonning) en met maritieme publieksvoorzieningen als winkeltjes, een maritiem museum en een vertrekpunt voor historische rondvaarten.
- Een 'jaar-rond' cultureel en educatief aanbod voor bewoners en toeristen, met het accent op het maritieme karakter van Brouwershaven;
- Een actieve, doorlopende marketing- en promotiecampagne waarmee Brouwershaven als maritieme monumentenstad en toeristische bestemming op de kaart wordt gezet.
- Daarnaast willen we nieuwe kansen en impul-

sen bieden aan de watersportgerelateerde bedrijvigheid in Brouwershaven. Dit vraagt om een herstructurering, waarbij de watersportbedrijven meer geconcentreerd worden in het gebied nabij de Loswal. In de historische kern ontstaat daarmee ruimte voor onder meer het ontwikkelen van het Nautisch kwartier.

Leefbaarheid

We achten het van belang om het voorzieningenniveau in Brouwershaven zoveel mogelijk veilig te stellen. We zetten in op behoud van het basisonderwijs, de huisartsenpost en de ontmoetingsfunctie van het Tonnenmagazijn. Daarnaast willen we onderzoeken hoe we de Sint Nicolaaskerk beter kunnen gebruiken als podium voor culturele programma's en manifestaties, waar mogelijk met een maritiem of Zeeuws tintje. Het voorbeeld van de plannen voor een culturele herbestemming van de Grote Kerk in Veere is misschien wat hoog gegrepen, maar geeft wel de goede richting.

De leefbaarheid van Brouwershaven staat of valt met de mensen die er wonen. En de mate waarin zij zich onderdeel voelen van de samenleving. Het zal niet makkelijk zijn de krimp en de vergrijzing tegen te gaan, maar wij denken dat het mogelijk is met een goed woningaanbod weer nieuwe inwoners te trekken. In lijn met de ambities en de doelen van 'Tij van de Toekomst' willen we waar mogelijk komen tot kleinschalige woningbouw op inbreidingslocaties, gericht op verschillende seg-



De Markt anno 2017



menten. Tegelijk biedt dit kansen om ook de stedenbouwkundige structuur van Brouwershaven te verbeteren.

Behoud van een reëel voorzieningenniveau en de aanwas van nieuwe inwoners zorgen nog niet direct voor verbetering van de leefbaarheid. Hiervoor zal (blijvend) moeten worden geïnvesteerd in initiatieven die bijdrage aan een hechte gemeenschap, buurtcontacten en deelname aan

activiteiten in de nabije omgeving.

Echte verbetering van de leefbaarheid moet komen door versterking van de gemeenschapszin. Wij zien de uitvoering van deze stadsvisie dan ook als een doorlopend programma waar we zoveel mogelijk inwoners, middenstanders, bedrijven en organisaties uit Brouwershaven bij willen betrekken. Eén collectieve agenda, waar we met z'n allen de schouders onder kunnen zetten.



Analysekaart



Uitgangspuntenkaart



VAN ANALYSE EN AMBITIES NAAR KANSEN...

Zie voor een volledige weergave van de analysekaart, uitgangspuntenkaart en kansenkaart het 'Ik hou van Brouw' werkboek.



Kansenkaart

Loswal

- Loswal verlengen, ontwikkelen voorhaven, aanmeerplaats grote boten, startpunt rondvaartboot
- Ruimte voor oestervissers en bedrijvigheid
- Parkeerplaatsen langs Zeedijk
- Aantrekkelijke wandelroute tussen Loswal en Hoofdpoort ontwikkelen
- Vaarroute vrij houden

Nieuw Jachtwerfterrein

- Gedurende winter bootopslag, in de zomer afgesloten langparkeerplekken voor booteigenaren (aparte toegang)
- Jachtwerven concentreren, technische voorzieningen

Hoofdpoot

- Vormt samen met windmolen 'De Haan' het noordelijk entree richting het Nautisch Kwartier
- Voorzieningen haven/toiletten/havenmeester
- Wandelroute vanaf wandelboulevard naar Loswal, start bij de Hoofdpoot

Wandelboulevard

- Weg langs groenstrook, parkeerplaatsen langs wandelboulevard: parkeerruimte ook bruikbaar voor markten en evenementen langs boulevard
- Eén straatpeil: geen drempels/hogteverschillen tussen straat parkeren en wandelboulevard
- Laad- en losplekken langs aanlegsteigers

Havenkop

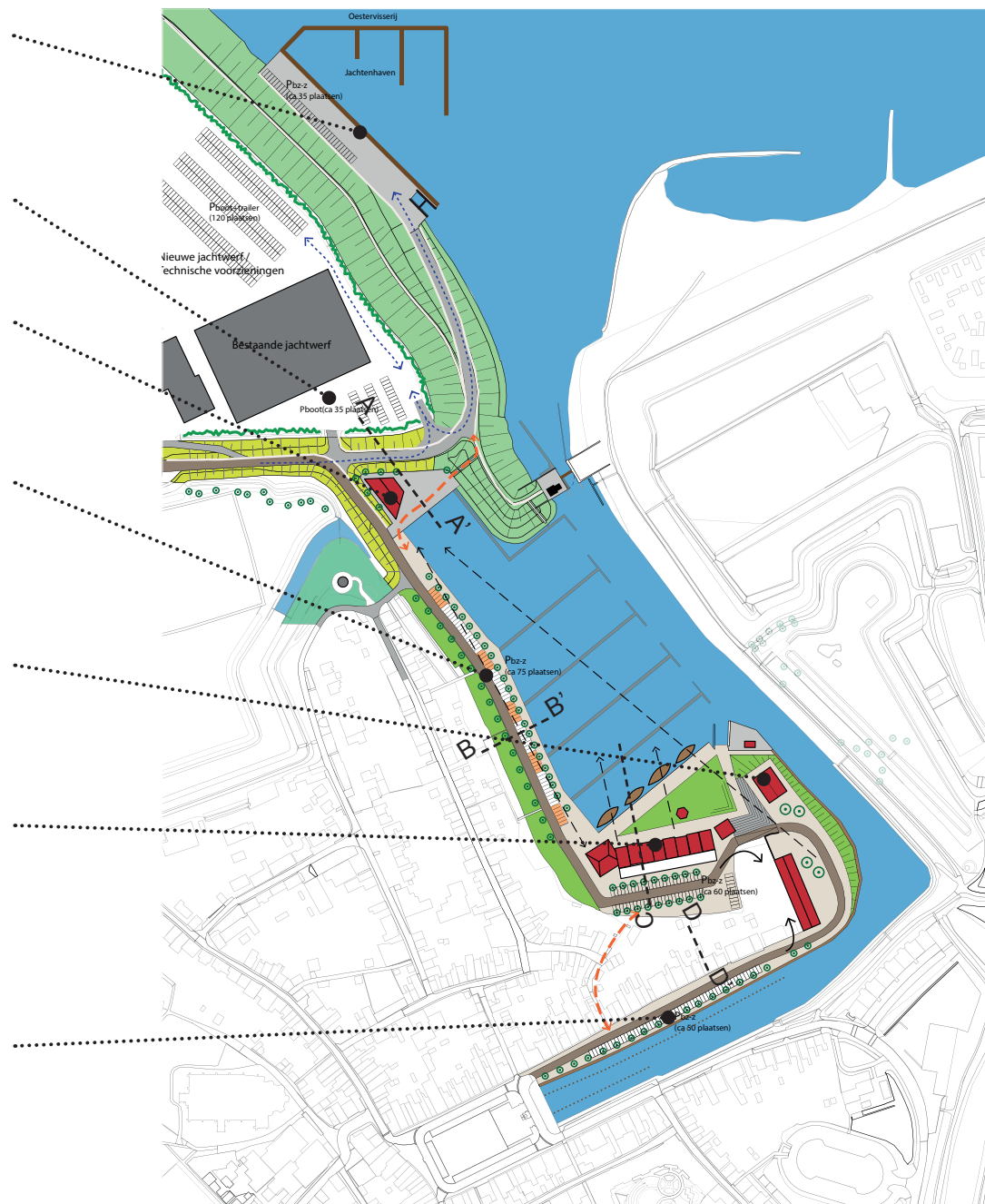
- Weg verleggen zodat er meer ruimte voor voetgangers ontstaat
- Hoogteverschil opvangen door trappenpartij/keerwand tevens bruikbaar als zitgelegenheid/tribune
- Kaderand bij Tonnenmagazijn verbreden zodat er meer ruimte voor voetgangers ontstaat en er bij het Tonnenmagazijn een terras kan worden ontwikkeld

Havenpoort met parkje

- Havenpoort herintroduceren als nieuwbouw: begane grond winkels en horeca, 1e verdieping wonen met dakterras op het zuiden en aan noordzijde uitzicht over de haven
- Nieuwe locatie Brouws Museum
- Gekoppeld aan Havenpoort een nieuw multifunctioneel park ontwikkelen
- Nieuwe locatie muziekten en speeltuin
- Voor het parkje aanmeerpunt voor grotere boten/Bruine Vloot
- Rondom parkje ruimte voor enkele kiosken

Oude Haven

- Weg opschuiven en versmallen zodat er meer ruimte voor voetgangers en terrasjes ontstaat
- Havenverleden beleefbaar maken: oude loswal en kraan herintroduceren
- Aantrekkelijke looproute tussen Nautisch Kwartier en Markt



Visie Nautisch Kwartier

IV AANPAK

4.1 Versterken maritieme karakter

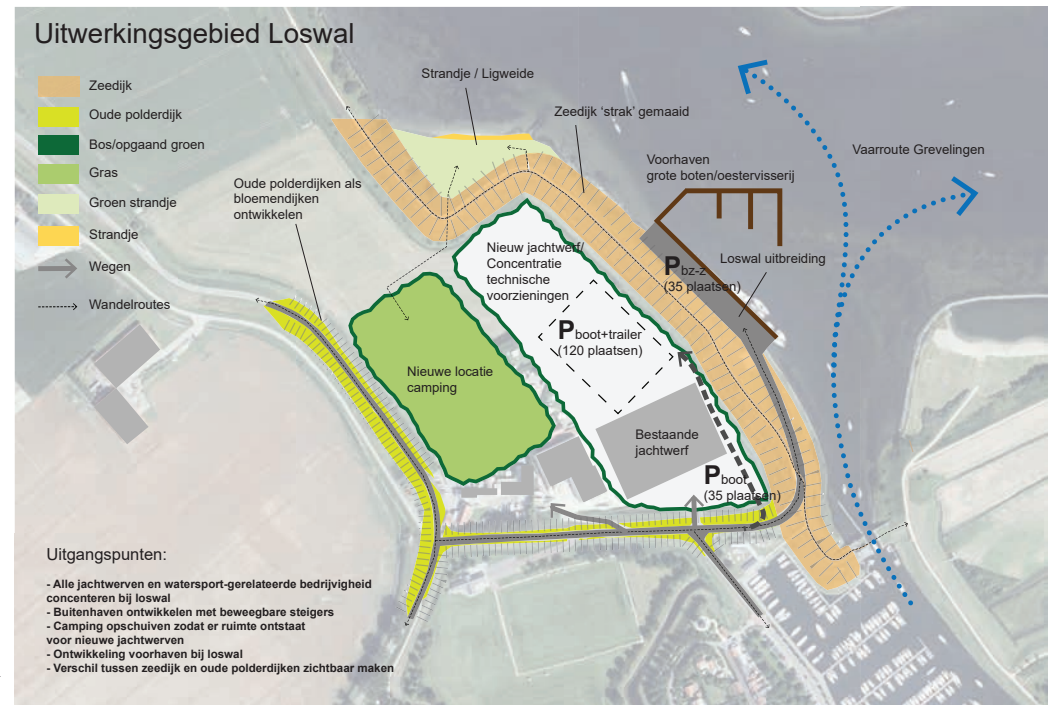
Realisatie Nautisch Kwartier

Om Brouwershaven aantrekkelijker te maken voor toeristen en het maritieme karakter te versterken, wordt rondom de Jachthaven een Nautisch Kwartier ontwikkeld (zie ook 4.3). Dit betreft het hele terrein rondom de jachthaven, waaronder het huidige parkeerterrein, de loswal en de verbinding tussen loswal en parkeerterrein.

Daar waar vroeger de Havenpoort stond, komt op het parkeerterrein een multifunctioneel gebouw met (beperkte) woningbouw, horeca en winkels. Daaromheen wordt, grenzend aan de haven, een park aangelegd, met onder meer speelmogelijkheden voor kinderen en ruimte voor de muziek-tent die nu nog op de Markt staat. De verbindingsweg wordt gedeeltelijk verlegd, waardoor er meer ruimte ontstaat voor voetgangers en fietsers rondom de Havenpoort en het park. De weg wordt ook verlegd bij het Tonnenmagazijn, zodat daar meer ruimte voor voetgangers ontstaat.

Op de oorspronkelijke plek van de Hoofdpoort, ter hoogte van het huidige huisje met sanitaire voorzieningen, komt een nieuw gebouw met onder meer sanitaire voorzieningen en eventuele andere watersport-gerelateerde functies. Tussen de Hoofdpoort en Havenpoort wordt een wandelboulevard aangelegd, met laad- en losplekken voor booteigenaren, en meer ruimte voor wandelaars. Deze boulevard kan ook worden gebruikt voor markten en evenementen.

Uitwerking gebied Jachtwerfterrein en Loswal



De loswal wordt herontwikkeld tot voorhaven als aanmeerplaats voor grote boten. Ook zal hier ruimte worden gecreëerd voor de lokale oestervisserij. De trailerhelling wordt verplaatst van het huidige parkeerterrein naar de loswal, evenals het servicestation.

Herontwikkelen Jachtwerfterrein

Het huidige jachtwerfterrein langs de loswal wordt uitgebreid en herontwikkeld, zodat alle jachtwerven in Brouwershaven op deze locatie geconcentreerd kunnen worden. Gedurende de wintermaanden wordt het gebied gebruikt voor bootopslag. Tijdens de zomermaanden doet het terrein dienst als afgeschermd langparkeerlocatie voor booteigenaren.

Door de uitbreiding in capaciteit kan Brouwershaven zich sterker positioneren als authentieke havenstad en serieus concurreren met andere omliggende havens. Ook de ontwikkeling van een voorhaven bij de loswal, zoals eerder beschreven, speelt hierin een belangrijke rol. Het uitbreiden van de Nieuwe Jachthaven in oostelijke richting biedt bovendien meer aanlegmogelijkheden voor de watersport en unieke kansen voor wonen aan het water.



Referentie marktplein van Brielle: één vloerpeil van gevel tot gevel, accent op voetgangers

Hoogwaardig materiaalgebruik, ruitpatroon in verharding
Geen drempels/hogteverschillen
Zomer: voetgangersgebied/terrasjes horeca, auto te gast
Winter: ruimte voor parkeren langs rand markt

Marktplein open houden, ruimte voor markten/evenementen

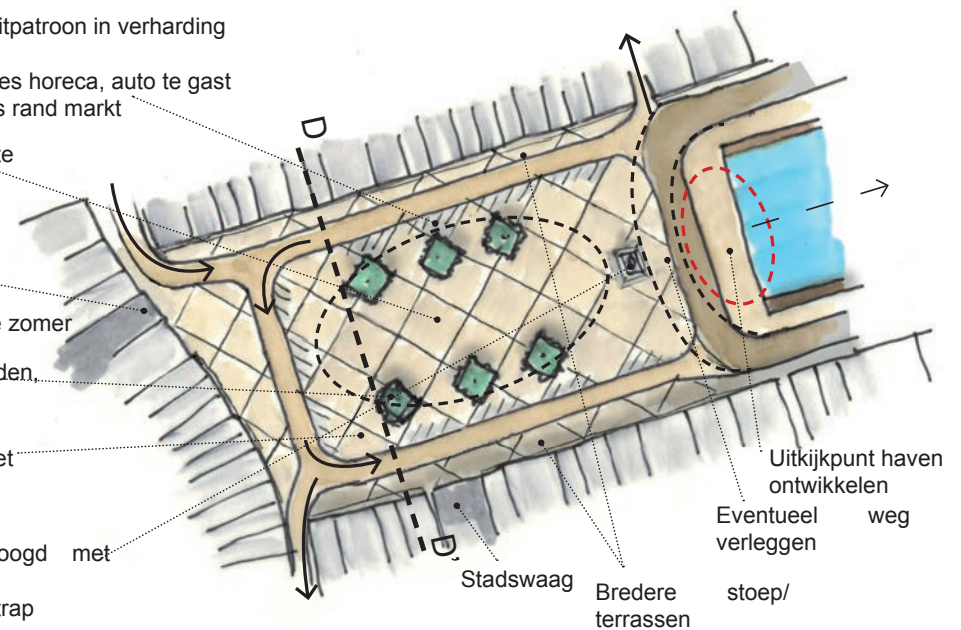
Stadhuis

Kort parkeren (gemarkeerd) voor winkelend publiek gedurende zomer

Bestaande Platanen behouden, (vorm)snoui noodzakelijk

Ontmoetingsplek/wachthokje/toilet tegenover Stadswaag

Standbeeld Jacob Cats verhoogd met zitranden rondom naast haven
Historie van 'Brouw' uitleggen op trap



Uitzichtpunt haven ontwikkelen

Eventueel verleggen weg

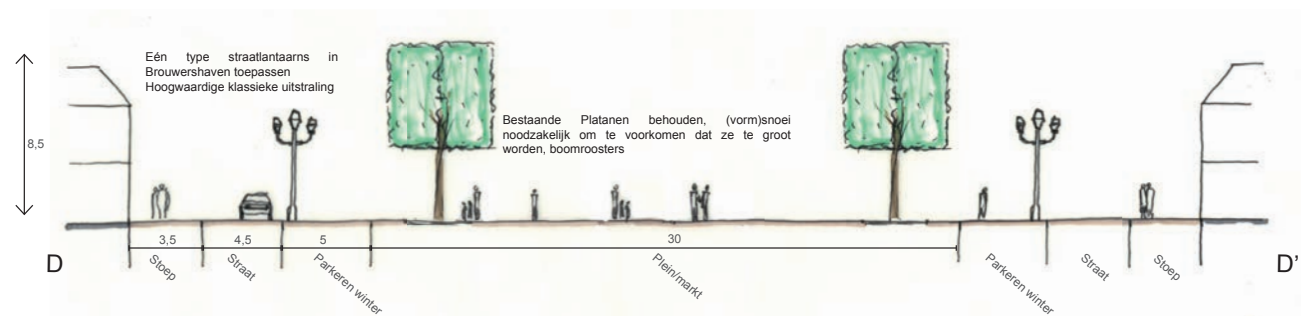
Bredere stoep/terrassen

Stadswaag



Referentie boomroosters voor bestaande Platanen op de markt

Doorsnede D-D' Nieuwe indeling Markt



Visie Markt en Oude Haven



4.2 Versterken ruimtelijke kwaliteiten

Herinrichting Markt

De Markt dient toegankelijker te worden gemaakt voor voetgangers. Dit kan door een herinrichting van het plein als één grote voetgangerszone, zonder drempels of andere hoogteverschillen, waarbij auto's slechts te gast zijn (zie ook parkeerbeleid, p. 32). Door gedurende de zomermaanden auto's aan de rand van de stad te laten parkeren, zal de verkeersdruk in de kern afnemen. In de wintermaanden mag er wél geparkeerd worden in de kern van Brouwershaven, om zo levendigheid te stimuleren.

Door een maritieme inrichting en 'stoffer'ing' van de Markt en Oude Haven, wordt het havenverleden versterkt en zichtbaar gemaakt. Hierbij worden verdwenen elementen als overslagkranen en pakhuizen teruggebracht in het stadsbeeld. De (maritieme) verbinding tussen water en land kan verder worden versterkt door een trapsgewijze overgang van de Oude Jachthaven naar de nieuwe Markt.

Het standbeeld van Jacob Cats wordt verplaatst naar de kop van de Oude Haven en op een verhoging geplaatst, met rondom trappen. Hierdoor krijgt het beeld een nog prominentere plek. Op de trap treden kan gezeten worden, erin kunnen de cultuurhistorische highlights van Brouwershaven worden verbeeld. Een monumentaal en verrassend vormgegeven geheel als genius loci van Brouwershaven. Maar ook een plek voor verpozing en ontmoeting én startpunt voor historische stadswandelingen. Zie verder onder 'De Trappen van Brouw' (4.3).

De muziektent wordt verplaatst naar het nieuwe parkje in het Nautisch Kwartier. Hierdoor ontstaat op het plein meer (zit)ruimte, die gebruikt kan worden voor markten en evenementen.

Herinrichting Oude Haven

In de Oude Haven wordt ruimte gemaakt voor meer passantenplaatsen. De Noordzijde van de Oude Haven wordt zodanig heringericht dat er meer ruimte komt voor terrasjes en voetgangers en de weg minder nadrukkelijk aanwezig zal zijn. De historische meerpalen worden gewaarborgd.

Aan de Zuidzijde van de Oude Haven ligt een sluisje verborgen onder het gras. Deze sluis kan vrij eenvoudig weer zichtbaar worden gemaakt. Door ook de loopbrug over de sluis weer in ere te herstellen, wordt de ontsluiting van dit gebied verbeterd en is het, net als voorheen, weer mogelijk een 'rondje Brouw' te maken.

De gevel van het gebouw 'De Muralt' is onaantrekkelijk en valt uit de toon met de rest van de haven. Deze dient gerenoveerd te worden. De huidige Platanen blijven gehandhaafd, maar dienen in de loop der tijd wel gesnoeid te worden om te voorkomen dat ze te groot worden. Daarnaast worden ze voorzien van ruime en beloopbare boomspiegels.



Versterken vestingstructuur Oosthavendijk

Langs de Oosthavendijk is de vestingstructuur nog redelijk intact, echter door overwoekeren de beplanting is deze nauwelijks meer zichtbaar. Het teveel aan beplanting wordt verwijderd, waardoor de wallen en grachten weer in het zicht komen. Overige functies, als het hertenkamp en de tennisbaan, worden verplaatst om zo de vestingstructuur nog beter zichtbaar te maken. De voormalige 'Kruitberg' wordt teruggebracht op de oorspronkelijke locatie in de vestingwal. Door op diverse plekken informatieborden te plaatsen, kan de bijzondere geschiedenis van het gebied nog beter voor het voetlicht worden gebracht. Langs de Oosthavendijk is eventueel ook ruimte voor kleinschalige nieuwbouw, mits dit niet ten koste gaat van de vestingstructuur.

Herontwikkelen Poortdijkse en Zuiddijkse Poort

Ter plekke van de voormalige Poortdijkse Poort, waar nu de autogarage zit, wordt het terrein herontwikkeld tot nieuwbouwlocatie met een woon-/zorgfunctie. Het voormalige rangeerterrein wordt eveneens herontwikkeld en biedt ruimte voor een nieuwe supermarkt en/of school. Het naastgelegen bedrijventerrein dient opgevoerd te worden om zo een aantrekkelijk(er) vestigingsklimaat voor ondernemers te creëren.

Op de hoek van de bestaande nieuwbouwwijk, waar ooit de Zuiddijkse Poort stond, worden de loodsen van Van Ast herontwikkeld tot woonlocatie. Door de bestaande wijk te ontsluiten via de Oude Schouwse dijk, wordt de beleving en bereikbaarheid logischer. De Schendersweg wordt omgevormd tot langzaamverkeersroute, verbonden met de Markt.



Uitwerking gebied Poortdijkse Poort



Uitwerking gebied Zuidijkse Poort

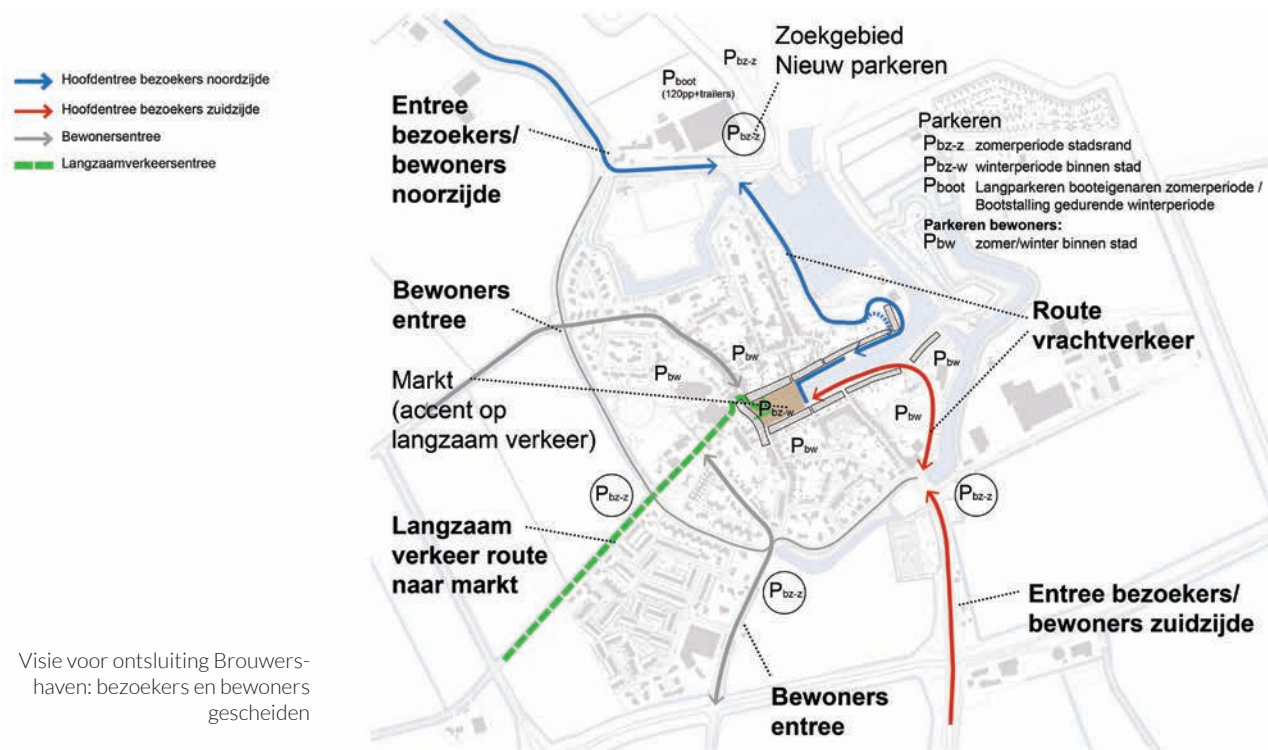
Herontwikkelen campings/recreatie

De camping Grevelingenpolder aan de oostzijde van Brouwershaven wordt opgewaardeerd om zo de stad nog aantrekkelijker voor toeristen te maken. Aan de zuidkant is uitbreiding mogelijk. Daarnaast wordt de verbinding met de Zeedijk en het strandje aan de Grevelingen versterkt. De camping Noordernieuwland zou naar deze kant kunnen worden verplaatst, waardoor er ruimte ontstaat voor één groot hoogwaardig recreatiegebied met alle benodigde voorzieningen en faciliteiten.

Verbinden met omliggend landschap

Aan de westrand van Brouwershaven komt meer ruimte voor water en natuur. De verdwenen vestinggracht wordt teruggebracht en langs de westzijde van de bestaande nieuwbouwwijk wordt een blauw-groene rand ontwikkeld als natuurlijke parkrand. De verdwenen Oude Vaart wordt ook teruggebracht, in combinatie met een wandelroute die aansluit op de nieuwe vestinggracht, de blauw-groene rand en de eerder genoemde langzaamverkeersroute richting de Markt en Oude Haven. De Oude Vaart krijgt een natuurlijk en meanderend karakter met rietkragen, moeras, kruidenrijk grasland en af en toe een bosje.

Ditzelfde principe geldt voor de kreek aan de zuidkant van Brouwershaven, langs de Provinciale Straatweg. Deze route zal verbonden worden met de bestaande begraafplaats, moestuin en heeft als eindpunt de nieuwe Poortdijkse Poort. Langs het bestaande bedrijventerrein wordt aan de zuidrand een groene rand ontwikkeld, die ook aansluit op de nieuwe kreek.



Parkeerbeleid

Parkeren in een stadje met een historisch stratenpatroon is altijd uitdagend. Enerzijds wil iedere bewoner zo dicht mogelijk bij zijn woning kunnen parkeren, anderzijds gaat dat ten koste van de kwaliteit van de buitenruimte. Als er dan ook nog bezoekers van buitenaf willen parkeren, ontstaan er vaak ongewenste situaties.

Vanuit de wens om de kwaliteiten van de stad meer zichtbaar en voelbaar te maken, is ook de wens geboren waar mogelijk de buitenruimte 'auto-luw' te maken. Binnen de oude kern zouden voor bewoners een aantal plekken aangewezen kunnen worden, terwijl voor bezoekers parkeer-

voorzieningen aan de rand worden gerealiseerd. Omdat Brouwershaven een relatief kleine kern is, zijn de loopafstanden, zeker voor bezoekers beperkt.

In bovenstaande schets hebben we voor beide partijen mogelijke locaties benoemd. Het is evenwel noodzakelijk om, voordat verantwoorde voorstellen en keuzes kunnen worden gemaakt, een verkeerstechnisch onderzoek te laten plaatsvinden. Daarin worden alle verkeersbewegingen en de intensiteit ervan in kaart gebracht, zodat deze samenhang kunnen worden gebracht met parkeermogelijkheden.

Buitenplaatsen van Brouwershaven

Rondom Brouwershaven bevinden zich enkele historische Buitenplaatsen (werkboek, fig. 1.10). De bekendste daarvan is Schuddebeurs. In de Gouden Eeuw werden hier tal van kapitale huizen gebouwd met daaromheen prachtige parken en bossen. Na de Tweede Wereldoorlog was er weinig meer over van het mooie gebied, maar er werd direct begonnen met de wederopbouw. Tegenwoordig is Schuddebeurs een bijzonder natuurgebied met nog enkele historische villa's, die vaak een nieuwe toeristische functie hebben gekregen als hotel of restaurant. De bossen van Schuddebeurs zijn niet groot, maar qua flora en fauna is er genoeg te zien en te beleven.

De anderen, minder bekende buitenplaatsen zijn Mon Genie, Buitenlust, Landbouwlust, Kijkuit, Oud-Bommenede en Huize Wageningen. Deze kunnen op soortgelijke wijze als Schuddebeurs verder worden ontwikkeld. Door de natuur- en landschapswaarden te versterken, worden deze gebieden toeristisch gezien nog aantrekkelijker gemaakt. Eventueel kunnen de bestaande buitenplaatsen met nieuwe villa's uitgebreid worden om zo een bijzonder en exclusief woonmilieu te creëren. Door deze buitenplaatsen neer te zetten als 'de buitenplaatsen van Brouwershaven' ontstaat een win-win situatie voor Brouwershaven en de omliggende buitenplaatsen.

Om de veiligheid en belevingswaarde te waarborgen, dient in dat geval de infrastructuur wel te worden aangepast. Daarbij valt te denken aan het scheiden van langzaam en snelverkeer en de aanleg van een rotonde op de Provinciale Straatweg, Delingsdijk, Kijkuitsedijk en Blooisedijk.



4.3 Versterken cultureel, recreatief en educatief aanbod

Publieksfuncties Nautisch Kwartier

We willen Brouwershaven aantrekkelijker maken voor toeristen. Niet alleen voor de passanten in de haven, maar vooral voor de toeristen die verblijven aan de kust. Een belangrijke impuls om Brouwershaven te bezoeken, kan gegeven worden met het realiseren van een Nautisch Kwartier (zie ook 4.1). We denken aan nieuwe accommodatie met de look & feel van een nautische loods/werf en een buitenruimte in maritieme sfeer. Het Nautisch Kwartier is ook bedoeld als slechtweer-voorziening.

Nautisch Kwartier Brouwershaven kan verschillende (maritieme) publieksfuncties bevatten:

- Havenrestaurant met terras (combi met WSV; vgl. Veere)
- Maritiem Museum Brouwershaven, mogelijk in combinatie met een galerie voor maritieme kunst en nautisch antiek
- Watersportwinkel (Bijl Watersport)
- Ruimte voor groepsontvangst en presentaties (bestaand: Tonnenmagazijn)
- Eventueel verblijfsaccommodatie
- Steiger/kade historiseren en bestemmen voor bruine vloot + vertrekpunt rondvaarten

Maritiem Museum Brouwershaven

Maritiem Museum Brouwershaven wordt de publieksattractie van het Nautisch Kwartier. Gericht op toeristen, inwoners van Schouwen-Duiveland en leerlingen van het basisonderwijs verbeeldt het museum de Brouwse maritieme verhalen:

1. Scheepvaart: de handel naar de Oostzee, de

collectie scheepsmodellen + nautische instrumenten Brouws Museum, aangevuld met collectie Stadhuismuseum Zierikzee;

2. Loodswezen en betoning: historisch beeldmateriaal en objecten uit de collectie van het Stadhuismuseum, Maritiem Museum Rotterdam en oude tonnen van bijvoorbeeld Rijks-waterstaat;
3. Garnalenvangst: historisch beeldmateriaal en objecten uit particuliere collecties en van het Stadhuismuseum. En als klap op de vuurpijl een authentieke garnalenkotter als onderdeel van het museum.

Maritiem Museum Brouwershaven biedt beleving:

- Binnenpresentatie: elke verhaallijn biedt een combinatie van authentieke objecten en een toelichtende audiovisual/projectie in de tentoonstelling;
- Buitenpresentatie: markante tonnen die een verhaal vertellen; authentieke garnalenkotter op de kant met boven- en onderdekse presentaties;
- Binnen/buiten voor de kinderen: zelf varen met radiografisch bestuurbare schepjes;
- Mogelijk rondvaarten met een historische Hoogaars of nog varende garnalenkotter.

De Trappen van Brouw

Het standbeeld van Jacob Cats wordt verplaatst naar de kop van de Oude Haven en verhoogd op een fraai, rond plateau met trappen rondom. Hierdoor ontstaat een monumentale blikvanger: de 'Trappen van Brouw' (zie ook 4.2). Op de trappen kunnen bezoekers even verpozen, een ijsje eten en genieten van de taferelen op de Markt

en Oude Haven. De trappen kunnen ook gebruikt worden als alternatieve tribune bij buitenoptredens.

De wanden van de trappen zijn tevens dragers van informatie over de verhalen van Brouwershaven. Op elke ring wordt een Brouws verhaal verbeeld:

1. het verhaal van het ontstaan van Brouwershaven en de stadsrechten;
2. het verhaal van de zeehandel met havens aan de Oostzee;
3. het verhaal van het loodswezen;
4. het verhaal van de garnalenvangst;
5. en natuurlijk het verhaal van staatsman en dichter Jacob Cats.

De 'Trappen van Brouw' worden niet alleen een iconisch ontmoetings- en informatiepunt, maar vormen ook het startpunt van een historische stadswandeling die langs alle bezienswaardigheden voert. De route zelf wordt goed gemarkeerd en elke bezienswaardigheid wordt voorzien van een uitnodigend informatiepaneel (QR-code). Als het even kan, wordt de belevingswaarde van de routes vergroot door kunstwerken die het verhaal van Brouwershaven Maritiem verbeelden (zie ook 'kunst in de openbare ruimte', p. 36). Daarnaast kan de route ook gelopen worden aan de hand van een App.

Evenementen

Om toeristen te trekken, moet er regelmatig wat te doen zijn in Brouwershaven. De bestaande evenementen willen we een meer uitgesproken maritiem en Zeeuws karakter geven. Daarnaast willen we nieuwe evenementen opzetten, zodat er het hele jaar door in Brouwershaven wat te beleven valt:

1. **LENTE:** Opening watersportseizoen (paasvakantie). Locatie: Haven/Markt. Presentatie watersportbedrijven, zeilen, duiken, surfen; seafood; zeilwedstrijd WSVB; ruilbeurs;
2. **ZOMER:** Brouwse Dag (2e zaterdag juli). Locatie: Marktplaats en haven. Uitbouwen op thema Maritiem: Zeeuwse Markt;
3. **HERFST:** Monumentendag (2e weekend in september). Monumenten openstellen, Jacobs Cats gedichten voorlezen, inwoners in historische kleding, historische schepen van vereniging Zeeuwse schepen in de haven, historische verhalen bij Brouwenaren thuis;
4. **WINTER:** Winterfair in de St. Nicolaaskerk (kerstvakantie) met Zeeuwse producten/buitenleven/kerstsfeer

Daarnaast worden het hele jaar door kleinere activiteiten georganiseerd op de verschillende evenementenlocaties:

- Marktplaats/Haven: Zomermarkt upgraden, Burendag/Bourgondisch Brouw, Moonlight shoppen, Shanty-korenfestival, Watersportvereniging Brouwershaven, Koningsdag, Intocht Sinterklaas enz.;
- Programma Tonnenmagazijn: open podium, Zeeuwse zangers (Peter Slagter);
- Programma Grote Kerk: meer concerten (Zeeuws orkest, exposities).



Volop levendigheid tijdens de Brouwse Dag



Grote Kerk als multifunctioneel centrum

De Grote Kerk met het bijbehorende park is een prachtig Rijksmonument met een voor Brouwershaven ongekend grote binnenruimte. Nu de functie als geloofshuis bijna geheel is komen te vervallen, kan het monument, zeker in de wintermaanden, uitstekend dienst doen als multifunctioneel centrum:

- Concertzaal voor optredens van het Zeeuws Orkest, koren, jeugdorkesten;
- Kunsthal voor ruimtelijk werk, beelden, sculpturen, als het even kan met Zeeuwse signatuur. Mogelijk in samenwerking met Centrum Beeldende Kunst Zeeland. En eventueel ook met een beeldenpark buiten, langs de wandelrotonde in het park.
- Overdekte markthal met ruimte voor een winterfair, maar misschien ook andere beurzen en markten, mits passend bij het karakter van dit monument.

Ook het omliggende park wordt opgewaardeerd en verlevendigd door middel van kleinschalige voorzieningen als een speeltuin, Zeeuwse bloementuin of sculpturenpark.



De Nieuwe Kerk als multifunctioneel centrum



Kunst in de openbare ruimte

Ter ondersteuning en versterking van de identiteit van Brouwershaven, kan ook worden gedacht aan kunst in de openbare ruimte, waarmee het verhaal van Brouwershaven op een andere manier wordt verteld. Juist kunst zet de kijker aan tot nadenken. Kunst voegt iets toe, en draagt op een andere manier bij aan de identiteit van de omgeving. Het is een ideaal middel om bepaalde thema's of een boodschap uit te dragen. Bovendien vergroot kunst het aanzien van de openbare ruimte, het plein, het park of de wijk. Het maakt de openbare ruimte mooier en verrassender. De 'Trappen van Brouw' en de erfgoedroutes die van daaruit gelopen kunnen worden, zouden verrijkt kunnen worden met kunsttoepassingen.

Kunstenares Kris van der Werve, afkomstig uit Brouwershaven, heeft dergelijke projecten eerder gerealiseerd in onder meer Arnhem. Haar werkwijze sluit volledig aan bij de totstandkoming van de Stadsvisie: met en door de Brouwenaren. Om draagvlak te creëren voor het te realiseren kunstproject haalt zij haar informatie/input altijd bij de bewoners, bijvoorbeeld aan de hand van brainstormsessies en persoonlijke gesprekken. Hierdoor voelt iedereen zich vanaf het begin betrokken bij het ontstaan van het kunstwerk. Ook tijdens het ontwerpproces worden alle betrokkenen doorlopend op de hoogte gehouden, bijvoorbeeld middels vlogs. Zo draagt het kunstproject niet alleen bij aan de levendigheid van de stad, maar ook aan de onderlinge saamhorigheid.



Beeldenmanifestatie in Arnhem, ontworpen door Kris van der Werve



Verbeteren zichtbaarheid

Om meer mensen te verleiden naar Brouwershaven te komen, moeten we niet alleen meer te bieden hebben, maar ook ons aanbod goed uitventen. We willen vorm en inhoud geven aan permanente marketing- en communicatiestrategie 'Ik hou van Brouw!'

Doelgroepen:

1. Bewoners van Brouwershaven
2. Toeristen (gasten vakantieparken, campings, dagjesmensen)
3. Inwoners van Schouwen-Duiveland

Instrumenten:

- Website www.ikhouvanbrouw.nl (vgl. www.veere-stad.nl);
- Facebookpagina 'Ik hou van Brouw';
- Arrangementen ...% korting op vertoon van 'Ik hou van Brouw-pas' (via pers en grote vakantieparken);
- Arrangementen met touringcarbedrijven;
- Publiciteit rond evenement/activiteiten (UIT-agenda's WereldRegio, Ons Eiland, PZC);
- Aantrekkelijke infoborden 'Welkom in Brouwershaven' + programma bij toegangswegen;
- 'Ik hou van Brouw'-vlaggen (zie hiernaast)

Vlaggencampagne

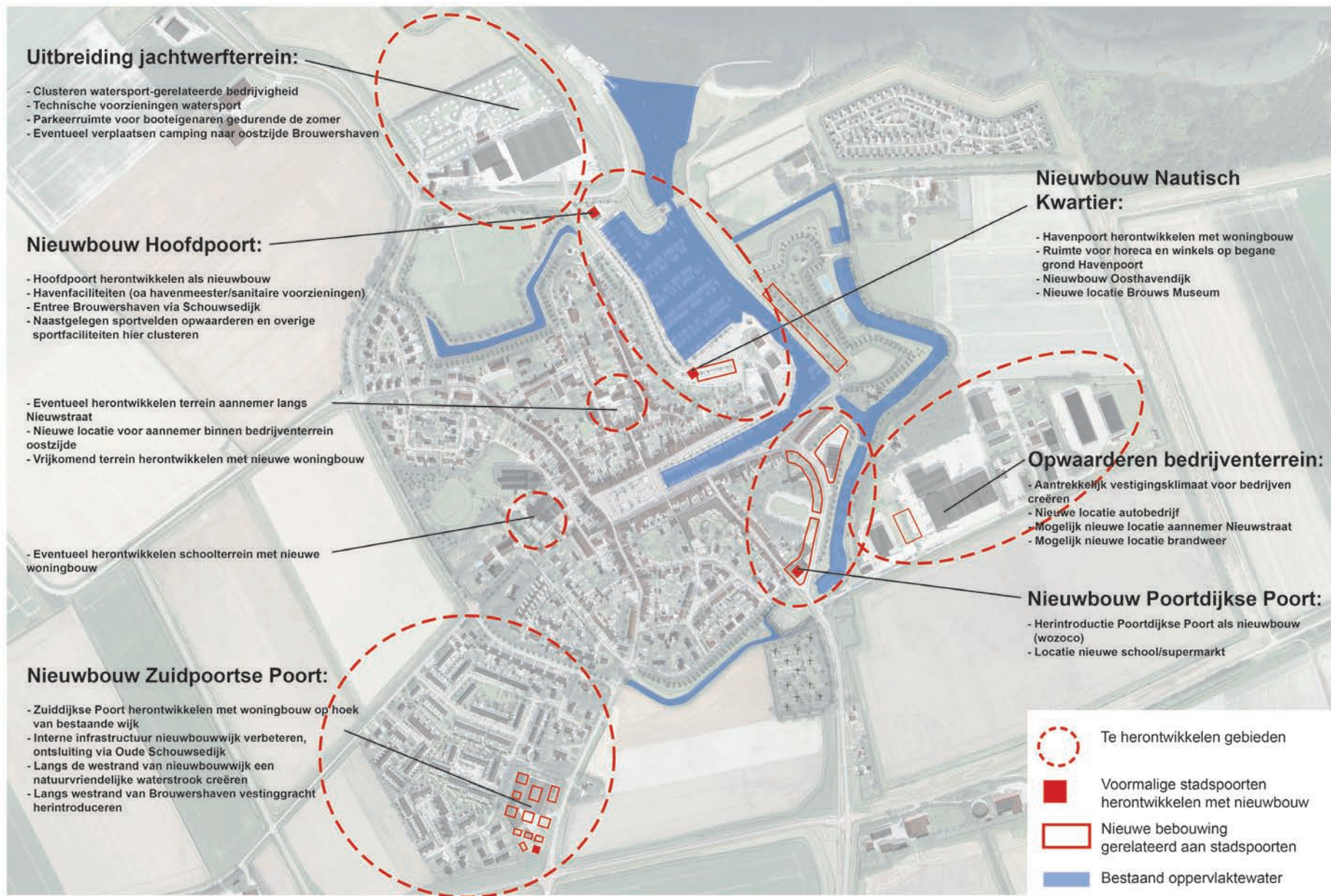
De 'Ik hou van Brouw'-vlag wordt de eerste fysieke uiting van de stadsvisie, zichtbaar voor alle Brouwenaren en bezoekers. De vlag is niet alleen bedoeld om bij te dragen aan een uitnodigende en gezellige sfeer, maar geeft ook uitdrukking aan de gezamenlijke missie van de Brouwenaren om Brouwershaven nieuw leven in te blazen. Laat die vlag maar wapperen!

Er komt een grote uitvoering van de vlag in de grote vlaggenmast op de Markt en mogelijk langs de belangrijkste toegangswegen. Daarnaast wordt een kleinere versie van de vlag gemaakt, die wordt verspreid onder iedereen die zich betrokken voelt bij de revitalisering van Brouwershaven: bewoners, ondernemers, verenigingen, etc. Het idee is dat de vlag in ieder geval wordt gehesen op dagen dat er een evenement is in de stad. Maar bij voorkeur natuurlijk het hele jaar door.

De eerste vlag zal symbolisch worden gehesen als aftrap van de Brouwse Dag op zaterdag 8 juli 2017.



Ik hou van Brouw!



Overzichtskartaal nieuwbouwlocaties (wonen/werken)



4.4 Bouwen aan de leefbaarheid

Verbeteren en verbreden woningaanbod

Het woningbezit in Brouwershaven is gedateerd en weinig gedifferentieerd. De Stadsraad heeft vastgesteld dat er voor de komende jaren géén behoefte is aan nieuwe uitleggebieden voor woningbouw. Daarentegen biedt de revitalisering van de stad, mede door herstel van stedenbouwkundige herkenbaarheid en de daaraan gekoppelde inbreiding, voldoende ruimte voor uitbreiding en vooral verbreding van het woningaanbod.

Hoewel het 'stapelen van stenen' louter een materiële ingreep lijkt, is gebleken dat hiermee ook een boost wordt gegeven aan de sociale cohesie en het imago van de stad. Zeker omdat het binnen de bebouwde kom gebeurt en daarmee op allerlei fronten nieuwe kansen worden gecreëerd.

Nieuwbouwlocaties

Als mogelijke nieuwbouwlocaties hebben we benoemd de locatie van Garage Slager, het ijsbaanterrein en de loodsen van Van Ast bij de entree van de stad vanaf de Delingsdijk. Daarnaast zijn er nog andere binnenstedelijke locaties te benoemen die passen binnen de door ons gewenste versterking van de infrastructuur. Deze voorstellen passen ook binnen het beleid van de Provincie Zeeland, omdat ze de kern in meerdere opzichten versterken. Van grote aantallen is overigens geen sprake. Zeker niet als op andere plaatsen door sloop meer 'ruimte' wordt gerealiseerd. Het proces kan bovendien geleidelijk plaatsvinden; wij denken aan enkele tientallen woningen per jaar.

Sociale woningbouw

De enige 'nieuwbouwwijk' in Brouwershaven is dusdanig oud, dat het financieel mogelijk moet zijn hier meer aanbod te creëren in het sociale segment. Indien de stallingsloodsen in dit gebied naar het Nautisch Kwartier zouden kunnen worden verplaatst, ontstaat bovendien ruimte voor nieuwbouw én herstructurering van de infrastructuur.

Huisvesting voor senioren

Uit alle gesprekken die zijn gevoerd met zorg- en maatschappelijke organisaties is gebleken dat er in Brouwershaven behoefte is aan een nieuw woon-zorg-complex, conform de reeds bestaan-

de Poortershof. Een dergelijk complex, met 24 tot 30 zelfstandige seniorenwoningen, waar sociaal contact, veiligheid en zorg de uitgangspunten zijn, zou door een van de aanbieders van het sociale segment moeten worden gerealiseerd. De Stadsraad zal het initiatief nemen om hiervoor partijen te benaderen.

Starterswoningen

Uit de werkateliers is ook de wens naar voren gekomen om zogenoemde casco-woningen te realiseren voor starters op de woningmarkt. Voor die groep is al jaren geen aanbod meer in Brouwershaven, hetgeen mede oorzaak is van het ontbreken van nieuwe aanwas.







Zorg en welzijn

Om naast eerder genoemde initiatieven acties te kunnen benoemen die de leefbaarheid van Brouwershaven moeten bevorderen en versterken, hebben diverse gesprekken plaatsgevonden met mensen en organisaties actief in zorg en welzijn, waaronder SMWO. Standaard oplossingen en pasklare antwoorden blijken hiervoor niet te bestaan. Dergelijke initiatieven vragen om maatwerk. En ook de bereidheid om nieuwe dingen uit te proberen. Een levend bewijs daarvan is het proces dat is doorlopen om te komen tot deze stadsvisie. Alleen al de weg ernaartoe en de manier waarop dit proces is ingestoken, heeft geresulteerd in een groter aantal actieve en enthousiaste inwoners en een opgeleefde ondernemersvereniging. Het werken met werkateliers en het delen van de uitkomsten tijdens inwonersavonden biedt een basis om op verder te bouwen.

Vrijwilligers

Het vinden van vrijwilligers, nodig om veel van onze wensen omtrent 'leefbaarheid' te kunnen (blijven) realiseren, is niet eenvoudig, maar ook niet onmogelijk. Voor langdurige verplichtingen, die ook vrijwilligerswerk met zich meebrengt, zijn binnen de huidige samenleving steeds minder mensen te vinden. Daarentegen blijken projectmatige initiatieven met een duidelijke tijdsbegrenzing nog steeds op voldoende interesse te kunnen rekenen. Ook zal moeten worden onderzocht in welke mate vrijwilligers kunnen worden gehonoreerd om deze werkzaamheden aantrekkelijker, dan wel mogelijk te maken, zeker voor mensen met een klein pensioen of uitkering en statushouders.

Concrete projecten

De Stadsraad zal het initiatief nemen om samen met de organisaties van zorgverlening en welzijn en de verenigingen in de stad te komen tot een aantal concrete acties om de leefbaarheid in Brouwershaven te vergroten. Initiatieven die direct al kunnen worden geconcretiseerd, zijn:

- (warme) maaltijdverzorging voor senioren, bijvoorbeeld via SMWO/Pontes
- vervoerspoule voor inwoners
- aanleg van een Jeu de boules baan
- activiteiten met als thema 'Vier het leven'
- verbinden van Zorg, Welzijn en verenigingen

Onderwijs

Wij steken in op gedifferentieerd nieuwbouw aanbod om meer jonge gezinnen naar Brouwershaven te trekken. Op korte termijn zal dit echter geen grote veranderingen betekenen voor het aantal leerlingen op de basisschool.

Obase (openbaar onderwijs) heeft samen met Radar (protestants christelijk onderwijs) de ontwikkelingen binnen het basisonderwijs geanalyseerd en vertaald naar mogelijke locaties voor onderwijshuisvesting. Brouwershaven is daarbij onderverdeeld in de regio noord-west van Schouwen-Duiveland (Westhoek tot Zonnemaire/Dreischor). Op basis van het aantal kinderen is in dit gebied conform de demografische gegevens plaats voor twee schoolgebouwen. Hiervan zal er één in de Westhoek van het eiland komen, en één 'ergens' anders aan de Noordrand. Waar precies, dat is nog niet bekend.

Uit gesprekken met onderwijsinstellingen blijkt ook dat nieuwe onderwijsvoorzieningen een bre-

dere opzet moeten hebben dan alleen een schoolgebouw. Ze moeten meer gaan functioneren als regionale voorziening. Daarin moet alle voor- en naschoolse opvang een plaats krijgen, aangevuld met culturele activiteiten en sportvoorzieningen.

Brouwershaven biedt in onze optiek zowel de ruimte als de mogelijkheden om een dergelijke gecombineerde voorziening te realiseren. Hier ligt dus een grote kans voor Brouwershaven.

Het is van groot belang dit jaar nog nader in gesprek te gaan met gemeente en onderwijsorganisaties over de ontwikkelingen op onderwijsgebied. De Stadsraad zal hiertoe het initiatief nemen. Voor de korte termijn is de enige uitdaging en kans om de Brouwenaren te enthousiasmeren te kiezen voor een basisschool dicht bij huis.

Verenigingsleven

Vrijwel alle verenigingen in Brouwershaven staan onder druk en kampen met een dalend ledenaantal. Verenigingen, en vooral de aanwezigheid van sportvoorzieningen, zijn een belangrijke peiler voor de leefbaarheid van Brouwershaven en de omliggende kernen.

Om de bestaande (sport)voorzieningen veilig te stellen, zullen de verschillende verenigingen in de toekomst meer moeten gaan samenwerken en/of zich verenigen in omni-verenigingen. De Stadsraad kan en zal hierin een verbindende en stimulerende rol vervullen.

Daarnaast biedt de koppeling van de sportverenigingen aan het onderwijs een grote kans (zie ook vorige paragraaf).





V VERVOLGSTAPPEN

5.1 Uitvoeringsprogramma's

Samenvattend volgt hieronder een opsomming van de uitvoeringsprogramma's en bijbehorende projecten aan de hand waarvan wij Brouwershaven willen revitaliseren:

Uitvoeringsprogramma 'Structuurversterking maritieme bedrijvigheid':

- Ontwikkelen Nautisch Kwartier
- Herontwikkelen jachtwerfterrein nabij de loswal

Uitvoeringsprogramma 'Versterken ruimtelijke kwaliteit':

- Herinrichting Markt
- Herinrichting Oude Haven
- Versterken vestingstructuur Oosthavendijk
- Herontwikkelen Poortdijkse Poort en Zuiddijkse Poort
- Herontwikkelen campings/recreatie
- Verbinden met omliggend landschap
- Buitenplaatsen van Brouwershaven

Uitvoeringsprogramma 'Versterken cultureel, recreatief en educatief aanbod'

- Publieksfuncties Nautisch Kwartier
- Maritiem Museum Brouwershaven
- De Trappen van Brouw
- Evenementen
- Grote Kerk als multifunctioneel centrum
- Kunst in de openbare ruimte
- Vergroten zichtbaarheid, promotie & marketing
- Vlaggencampagne 'Ik hou van Brouw'

Uitvoeringsprogramma 'Bouwen aan de leefbaarheid'

- Verbeteren en verbreden woningaanbod
- Veiligstellen voorzieningenniveau
- Onderwijsvoorziening met regionale functie
- Projecten Zorg & Welzijn



Ik hou van Brouw!

5.2 Verlanglijstje korte termijn

Per uitvoeringsprogramma zullen we moeten bepalen welke projecten reeds op korte termijn kunnen worden opgepakt (het zogenoemde 'laaghangend fruit') en welke projecten nog verder moeten rijpen.

Voor de korte termijn zien wij de volgende mogelijkheden en kansen voor een eerste, duidelijk zichtbare impuls aan Brouwershaven. Oftewel, onze 'compôte van groen, rijp en overrijp laaghangend fruit'...:

Structuurversterking maritieme bedrijvigheid:

- Nieuw bord met aanduiding 'Jachthaven' en bijbehorende faciliteiten
- Nieuwe ballenlijn
- Schilderen en rechtop zetten vaarwegmarkering
- Tekst 'Welkom in Brouwershaven' op de damwand links van de sluis
- Nieuwe bebording op de damwand rechts
- Paalkoppen 'witten'
- Eenduidige bebording in de haven zelf
- Leuning bij stenen trap Haven ZZ

Versterken ruimtelijke kwaliteit:

- Opstarten overleg met Waterschap inzake onderzoek, beleid en middelen die aansluiten bij de stadsvisie
- Opstarten van een verkeers- en parkeeronderzoek en op basis daarvan een beleid ontwikkelen dat past bij de stadsvisie
- Zichtbaar maken en opknappen wallen en routes
- Onderhoud alle algemeen groen (incl. wandel- en fietspaden)

- Verbeteren structuur wandel- en fietsroutes
- Bebording in kern eenduidig en actueel maken
- Twee aanvullende banner-opstellingen bij de invalswegen (entree Provinciale Straatweg en op het Havenhoofd)
- Uniformiteit in straatmeubilair en bestrating
- Uniformiteit (+ historische uitstraling) straatverlichting in de kern
- Onderhoud Markt (vooruitlopend op toekomstige totaalaanpak): snoeien bomen, plaatsen banken, uniforme en bijpassende prullenbakken e.d.
- Onderhoud en opknappen Havenhoofd met meubilair en mogelijke historische elementen (bijv. kanonnen)
- Bedrijventerrein middels groenvoorziening vriendelijker uitstraling geven
- Afvalverzamelingslocatie bij de Brandweerlocatie aan het zicht onttrekken door deze 'in te pakken' in het groen
- Onderzoeken mogelijkheden voor het terugbrengen van de loopplank over de sluis om het 'rondje Brouw' te herstellen
- Bestrating Haven Zuidzijde doortrekken tot Markt
- Verplaatsing fietsenrekken naar de Markt + plaatsen oplaadpunt voor fietsen
- Plaatsen banken op kopse kant van de Haven (waar eerst fietsenrekken stonden)
- Vanuit historisch perspectief onderzoeken waar aansluiting kan worden gevonden met het omliggend landschap en voormalige buitenplaatsen (in samenwerking met dorpsraden van de kernen)

Versterken cultureel, recreatief en educatief aanbod

- Participeren in onderzoek naar de mogelijkheden voor het optimaliseren van de Sint Nicolaaskerk en bijbehorende buitenruimte (o.a. beeldentuin)
- Intensivering evenementen (b.v. havenconcert, zeilwedstrijden, etc.)
- Aanbrengen diverse informatievoorzieningen (bijvoorbeeld panelen) zodat historisch verleden weer herkenbaar wordt
- Een of meerdere stalen kunstwerken die de historische kwaliteit van Brouwershaven benadrukken (bijv. Kraan en/of Schoener).
- Uitrollen vlaggencampagne

Bouwen aan de leefbaarheid

- Overleg met Zeeuwsland, gemeente en marktpartijen over gewenste aanvulling en differentiatie in het woningaanbod
- Samen met SMWO ondersteunen van bestaande en opzetten van nieuwe initiatieven om de leefbaarheid van Brouwershaven te behouden en verbeteren
- Participeren in nog op te starten overleg in het kader van het IHP (huisvestingsplan) voor het basisonderwijs
- Stimuleren samenwerking en samengaan van de verschillende (sport)verenigingen (efficiënt en effectief gebruik voorzieningen en mensen)
- Ondersteunen eerstelijns zorgverleners (huisartsen en tandarts) bij het aantrekkelijker maken van Brouwershaven voor stagiaires en nieuwe medewerkers
- Onderzoeken mogelijkheden ambulance-post in Brouwershaven (nabij Brandweer)



- Realiseren Ouderen Ontmoetings Plaats (OOP)
- Strandje ten zuiden van het havenhoofd professionaliseren

5.3 Stuurgroep 'Ik hou van Brouw'

Wij realiseren ons dat er steeds opnieuw keuzes moeten worden gemaakt in het prioriteren van het 'plukken van fruit'. Veel zal afhangen van de beschikbare middelen en mankracht. Waar echter een wil is, is ook een weg!

Voor de aansturing van alle programma's en projecten, zoals benoemd in deze stadsvisie, stellen wij voor een stuurgroep in te stellen die jaarlijkse werkplannen opstelt, inclusief bijbehorende begroting, dekkingsplan en capaciteit.

Voor veel van de door ons benoemde acties, wensen en projecten (5.2) zijn geen gemeentelijke middelen noodzakelijk. Wel dient hierover afstemming plaats te vinden mét de gemeente. Hiervoor dient een ambtelijk aanspreekpunt beschikbaar te zijn, die tevens deelneemt aan de stuurgroep.

Samenstelling Stuurgroep:

- Vertegenwoordiger van/namens de Stadsraad
- Vertegenwoordiger van/namens de Ondernemersvereniging Brouwershaven
- Vertegenwoordiger van/namens de gemeente Schouwen-Duiveland
- Coördinator/Projectleider betrokken uitvoeringsprogramma
- Secretaris (ambtelijk vertegenwoordiger gemeente)

De Stuurgroep heeft tot taak:

- De kwaliteit en voortgang van de uitvoering van de Stadsvisie in de respectievelijke uitvoeringsprogramma's en projecten te bewaken
- Het jaarlijkse werkplan op te stellen en tijdig ter besluitvorming in te dienen bij de Gemeente

5.4 Planning

Wij stellen voor in overleg met de Gemeente uit ons verlanglijstje direct een actieplan te destilleren voor 2017/2018. Zodra de Stuurgroep is samengesteld, dient tevens direct een werkplan voor 2018 te worden opgesteld, in verband met het vaststellen van de gemeentebegroting.

COLOFON

Deze stadsvisie is een uitgave van de Stadsraad Brouwershaven, mogelijk gemaakt door de gemeente Schouwen-Duiveland. Aan de totstandkoming werkten mee:

Stadsraad Brouwershaven:

Hanno Canters, Henk Zielman, Angelique van Dongen, Corina Jansen, Peter van der Meiden en Annemiek van der Kolk, met medewerking en advies van Pieter van der Hulle

Deelnemers werkateliers:

Annette Broekhuizen, Antoinette Laheij, Appie van den Hoek, Frank van Asten, Geertje Jansen, Iman Padmos, Jan van Dongen, Janet Timofei, Jos van Ast, Koos Hage, Marco van Vulpen, Nick van Vulpen, Peter van der Sluijs, Peter van der Weele, Rien van den Luitgaren en Willem Garschagen

Met dank aan alle inwoners van Brouwershaven en onze gesprekspartners.

Teksten:

Frank van Asten, Geertje Jansen, Hanno Canters, Marco van Vulpen, Nadine van der Hulle, Nick van Vulpen, Pieter van der Hulle en Pieter van Loon

Kaartmateriaal en impressies:

Hollandschap, adviesburo voor Stads- en Landschapsarchitectuur - Pieter van Loon

Fotografie:

Bram Lamens, Joop van Houdt, Marieke Mandemaker en eigen archief

Eindredactie & Layout:

Het Witte Huis Communicatie - Nadine van der Hulle

juni 2017

